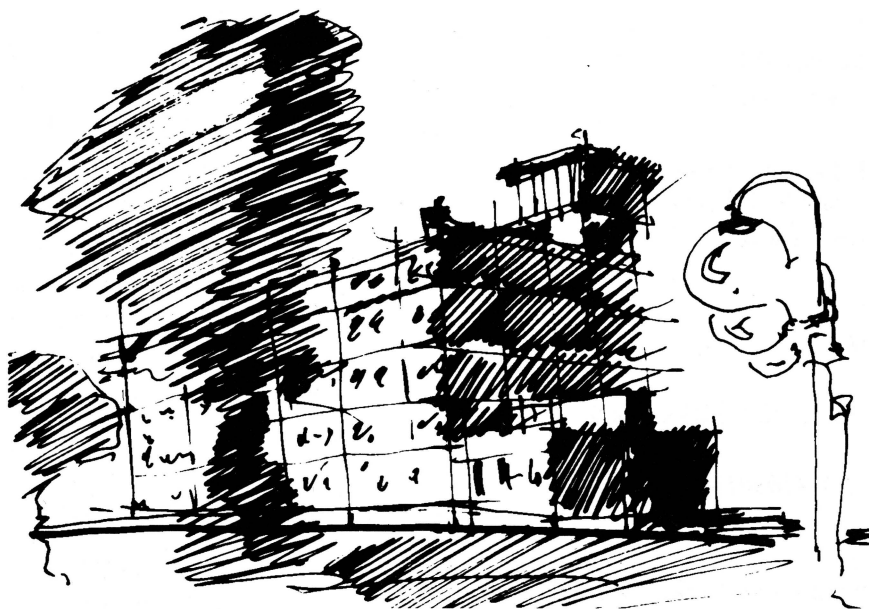

II Konferencja Biblioteki Politechniki Łódzkiej

**BIBLIOTEKI XXI WIEKU.
CZY PRZETRWAMY?**

Łódź, 19-21 czerwca 2006 r.

Materiały Konferencyjne

Łódź 2006

Organizator:

Biblioteka Politechniki Łódzkiej

Komitet organizacyjny:

Błażej Feret

Elżbieta Roźniakowska

Elżbieta Skubała

Anna Kazan

Komitet programowy:

Prof. dr hab. Hanna Tadeusiewicz

Dr hab. Stanisława Kurek-Kokocińska – prof. nadzw.

Dr Jan Janiak

Recenzent:

Prof. dr hab. Hanna Tadeusiewicz

Patronat:

J.M. Rektor Politechniki Łódzkiej prof. dr hab. inż. Jan Krysiński

Patronat medialny:

Internetowy Serwis Informacyjny. Elektroniczna Biblioteka (EBIB)

Projekt okładki:

Marcin Walczak

Redakcja techniczna:

Małgorzata Roźniakowska

Iwona Sójkowska

Druk:

SATORI

© Politechnika Łódzka, 2006

ISBN 83-920302-4-9

Biblioteka Politechniki Łódzkiej

90-924 Łódź, ul. Wólczańska 223

tel. (42) 6312059, fax (42) 6363165

email: sekret@bg.p.lodz.pl

Spis treści

SESJA I – Przeszłość i przyszłość – refleksje i wizje

Di Martin

Bright futures: getting a sense of direction 11

Elżbieta Kałuża

Wczorajsza przyszłość: jutro bibliotekarstwa polskiego w artykułach
Przeglądu Bibliotecznego z lat 1946-1988 (gazetka ścienna) 19

Piotr Szepliński

Spółczesność informacyjna – o czym biblioteka XXI wieku powinna wiedzieć? 31

SESJA II – Funkcje bibliotek w zmieniającej się rzeczywistości

Wanda Pindłowa

Rola biblioteki w procesie wyłączenia i włączenia społecznego 45

Lidia Szczygłowska

„Cybrary” to wciąż biblioteka 51

Małgorzata Kisilowska, Jadwiga Woźniak-Kasperek

Czy katalogowanie ma przyszłość? Dwugłos względnie uporządkowany 71

Jolanta Stępiak

Koegzystencja bibliotek cyfrowych i tradycyjnych w akademickich systemach
biblioteczno-informacyjnych w perspektywie najbliższych 10 lat 83

Ewa Parzonka, Elżbieta Pieńkowska

Biblioteka przyszłości, ale jakiej? Uwarunkowania ekonomiczne
i demograficzne 97

SESJA III – Zarządzanie nowoczesną biblioteką

Anna Donnersberg, Maria Szczygieł

Personal Management w bibliotece 117

Roman Tomaszewski, Mariusz Polarczyk

Biblioteka ucząca się 129

<i>Bożena Jaskowska</i>	
Dzielenie się władzą i partnerstwo – czy to możliwe w bibliotece akademickiej?	143
<i>Danuta Szewczyk-Kłós</i>	
Współczesne metody zarządzania a struktury organizacji pracy w bibliotekach akademickich	157

SESJA IV – Bibliotekarz w bibliotece przyszłości

<i>Marzenna Cupa, Marcin Berduszek</i>	
Bibliotekarz na miarę czasów	175
<i>Agnieszka Kanczak, Karina Szoltyś</i>	
Czy w bibliotece XXI wieku jest miejsce dla bibliotekarza?	185

SESJA V – Oczekiwania użytkowników biblioteki cyfrowej

<i>Maria Anna Jankowska</i>	
Wymagania informacyjne użytkowników w bibliotekach akademickich XXI wieku: LibQUAL + TM jako narzędzie pomiaru jakości usług bibliotecznych	197
<i>Dagmara Sawicka</i>	
E-pytanie, e-odpowiedź... czyli jakich badań potrzebują biblioteki przyszłości?	209
<i>Danuta Konieczna</i>	
Współczesne trendy architektury bibliotecznej a zmieniające się wymagania użytkowników bibliotek.....	217

SESJA VI – Biblioteki cyfrowe – tendencje rozwoju

<i>Ewa Kołodzińska, Halina Ganińska</i>	
Wizja biblioteki wirtualnej w strategii biblioteki uniwersytetu technicznego.....	231
<i>Grażyna Piotrowicz</i>	
Cyfrowa przyszłość, czyli biblioteki w erze informacji	247
<i>Małgorzata Rożniakowska, Marcin Margas, Iwona Kitlińska, Piotr Bógdół</i>	
Biblioteki dawniej i dziś. Hybrydowe, cyfrowe...? Jakie będą i co może wpłynąć na ich kształt w przyszłości.....	267

SESJA VII – Internet w bibliotece – zagrożenie czy pomocne narzędzie w pracy bibliotekarza

<i>Magdalena Lankocz</i>	
Internet w służbie bibliotek akademickich i czytelnika.....	297
<i>Zenona Krupa</i>	
Internet – zagrożenie czy uzupełnienie tradycyjnej biblioteki?.....	309

SESJA POSTEROWA

Halina Brzezińska-Stec

Biblioteka Uniwersytecka im. J.Giedroycia w Białymstoku w nowym gmachu323

Lidia Derfert-Wolf

E-LIS – archiwum publikacji z zakresu bibliotekoznawstwa
i informacji naukowej335

Bożena Grocholska

Główna i drugoplanowa rola Biblioteki Politechniki Wrocławskiej343

Danuta Kapinos, Sylwester Staniszewski

Metodologia Six Sigma gwarantem jakości i efektywności procesu udostępniania
zbiorów w Bibliotece Głównej Politechniki Świętokrzyskiej349

Anna Komperda

Rola bibliotek akademickich w zakresie tworzenia i rozpowszechniania informacji
o dorobku naukowym uczelni355

Lidia Mikołajuk

Elektroniczne bazy danych i ich miejsce w bibliotece XXI wieku
na przykładzie systemu ATHENS369

Natalia Pamuła-Cieślak

Zjawisko Ukrytego Internetu – rola bibliotek w upowszechnianiu
jego zasobów379

Beata Paw

Bibliotekarz w społeczeństwie informacyjnym (e-society)387

Ewa Piotrowska, Renata Zajac

Wirtualne serwisy informacyjne w bibliotekach naukowych391

Jolanta Przyłuska

Przenikanie wiedzy między ośrodkami badawczymi na przykładzie analizy
bazy SCOPUS399

Iwona Sójkowska, Filip Podgórski

Dokąd zmierza informacja? – czyli co oferuje biblioteka, a czego oczekuje
użytkownik. Stan obecny i rozwój informacji naukowej w bibliotekach
uczelni technicznych407

Piotr Szefliński, Sebastian Krzepakowski

SILOS. Źródło wiedzy o przeszłości dla przyszłości421

Grażyna Wojsznis

Transformacja zawodu bibliotekarza na przestrzeni ostatnich dziesięcioleci
(na przykładzie Biblioteki Głównej Politechniki Szczecińskiej)
i jego perspektywy427

HALINA BRZEZIŃSKA-STEC
Uniwersytet w Białymstoku
Biblioteka Uniwersytecka

Biblioteka Uniwersytecka im. J. Giedroycia w Białymstoku w nowym gmachu

W referacie zaprezentowano nowy gmach Biblioteki Uniwersyteckiej z uwzględnieniem projektu użytkowego oraz działalności nowych zespołów funkcjonalnych. Przedstawiono koncepcję wyodrębnienia zbiorów i wprowadzenie wolnego dostępu oraz ustawienie księgozbioru z zastosowaniem klasyfikacji UKD. Omówiono działalność informacyjną i promocyjną. Wskazano też na rozwiązania architektoniczne i funkcjonalne w zakresie przystosowania budynku do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Historia zamiast wstępu

„Na przestrzeni ponad 3 tys. lat biblioteki wielokrotnie zmieniały oblicze, dostosowując swoje obiekty do kształtu gromadzonych i udostępnianych zbiorów oraz pełniących w społeczeństwie funkcji.

Również i wizerunek biblioteki współczesnej [...] traktowanej jednocześnie jako centrum kultury, ośrodek informacji i edukacji, ulega dalszym przemianom w zakresie nowatorskich rozwiązań architektonicznych, organizacji przestrzennej i wyposażenia wnętrza”.¹

Biblioteka Uniwersytecka powstała 1 października 1968 roku wraz z utworzeniem Filii Uniwersytetu Warszawskiego w Białymstoku.

Początkowo (w latach 1968-1988) mieściła się w budynku Wydziału Prawa przy ul. A. Mickiewicza 1. Dysponowała pomieszczeniami o powierzchni 475 m² i czytelnią z 20 miejscami.

Po raz pierwszy temat budowy biblioteki podjęto na początku lat 80., ale w 1982 roku ówczesny Minister Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki wydał decyzję o przekazaniu na jej potrzeby pomieszczeń budowanego Zakładu Elektronicznej Techniki Obliczeniowej, odstąpiono więc od realizacji tych planów.

W 1988 roku biblioteka przeprowadziła się do budynku ZETO przy ul. Skorupskiej 9. Jej zbiory zostały podzielone na dwie części: Oddział Opracowania Wydawnictw Ciągłych wraz z czytelnią pozostał w starym budynku (ul. Mickiewicza 1), natomiast reszta oddziałów została przeniesiona do nowych pomieszczeń o powierzchni ok. 2048 m². Największym mankamentem biblioteki była jej lokalizacja – w oddaleniu od większości jednostek dydaktycznych, z niedogodnym dojazdem.

¹ Zob. *Wstęp*. W: Biblioteki jutra. Nowa perspektywa organizacji przestrzennej i funkcjonalnej, red. meryt. J. Chruścińska i E. Kubisz. Warszawa 2001, s. 9

W 1998 roku warunki lokalowe uległy dalszemu pogorszeniu. Oddział Czasopism zmuszony był do opuszczenia dotychczasowych pomieszczeń – 390 m² i przeniesienia się na ul. M. Skłodowskiej-Curie 14, do lokalu o powierzchni – 115 m².

Swoje pomieszczenia na rzecz ZETO straciły: Wypożyczalnia Międzybiblioteczna, Oddziały Opracowania Alfabetycznego i Opracowania Rzeczowego Zbiorów, które zostały przeniesione do magazynu wypożyczalni. Powierzchnia biblioteki wynosiła ok. 1830 m² w dwóch budynkach, a użytkownicy korzystali z 84 miejsc w 3 czytelnich. Budowa nowego gmachu stawała się koniecznością. Biuro Projektów Szkół Wyższych BEPRON opracowało założenia techniczno-ekonomiczne Biblioteki Głównej FUW. Koncepcja ta przewidywała budowę jednopiętrowego budynku spiętego łącznikiem z pomieszczeniami bibliotecznymi w budynku ZETO. Projekt zakładał powstanie magazynów tradycyjnych i zwartych o pojemności ponad 800 tys. woluminów z możliwością dalszej rozbudowy, 226 miejsc w 5 czytelnich, bogate zaplecze techniczne i rekreacyjne. Ponieważ powołanie uniwersytetu podlaskiego nie powiodło się w zaplanowanym terminie, nie zrealizowano także planów budowy nowego gmachu bibliotecznego.

Biblioteka w nowym gmachu

Z chwilą utworzenia Uniwersytetu w Białymstoku w 1997 roku sprawą priorytetową dla władz uczelni stała się budowa nowego gmachu biblioteki. Władze samorządowe umożliwiły uczelni zakup po preferencyjnych cenach działki obok głównego budynku uniwersytetu w centrum miasta. Również Ministerstwo Edukacji Narodowej przychylnie ustosunkowało się do inicjatywy budowy biblioteki. W czerwcu 1998 roku na wniosek Rektora prof. zwyczaj. Adama Jamroza zorganizowano konkurs urbanistyczno-architektoniczny na Bibliotekę Główną Uniwersytetu w Białymstoku. Pierwszą nagrodę otrzymał i przyjęty został do realizacji projekt autorstwa Witolda Benedeka, Stanisława Niewiadomskiego, Krystyny Szypulskiej i Bożeny Staniszewskiej z Pracowni Architektonicznej BNS S.C. z Warszawy, której dziełem są m.in.: Biblioteka Główna Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Akademia Muzyczna w Warszawie i gmach Uniwersytetu Gdańskiego.

Uroczyste wmurowanie kamienia węgielnego odbyło się 13 października 1999 r.

Po prawie 6 latach budowy, 8 marca 2005 roku rozpoczęła się przeprowadzka biblioteki do nowego budynku przy ul. M. Skłodowskiej-Curie 14A.

Przeprowadzka została zaplanowana w dwóch etapach, pierwszy to przeniesienie pracowni i mniejszych agend udostępniania (np. czytelnie oddziału informacji i zbiorów specjalnych) do końca roku akademickiego 2004/2005, drugi to przewiezienie w czasie wakacji zbiorów czytelni i wypożyczalni z magazynu głównego. Równolegle trwała przeprowadzka czasopism i zbiorów Biblioteki Humanistycznej. Cały zespół pracowników został podzielony na dwie grupy: pakującą zbiory w starych pomieszczeniach oraz przejmującą je w nowym gmachu. W zasadzie nie angażowano żadnej firmy zajmującej się przeprowadzkami. Do transportu zbiorów poza pracownikami biblioteki zatrudniono kilkusobowy zespół studentów w ramach prac zleconych, dodatkowo kilkakrotnie do przewiezienia ciężkich mebli i regałów wynajęto prywatnego przewoźnika.

Równocześnie z przeprowadzką trwały prace nad adaptacją pomieszczeń oraz wyposażanie biblioteki w nowe meble. W pierwszej kolejności zagospodarowano pomieszczenia przeznaczone dla użytkowników, meble do pracowni dostarczono już po uroczystym otwarciu.

Rozmieszczenie agend biblioteki miało miejsce w momencie opracowywania programu użytkowego gmachu, tak aby projekt architektoniczny uwzględniał przeznaczenie poszczególnych pomieszczeń. Już na etapie przygotowań okazało się jednak, że niektóre rozwiązania są mało funkcjonalne i należy je zmienić. Wygospodarowano dodatkowe pokoje dla dyrekcji i kierowników działów, z pomieszczeń Oddziału Gromadzenia wydzielono nie przewidzianą w projekcie pracownię dokumentacji i prac naukowych dla Oddziału Informacji Naukowej. Zmniejszono liczbę pomieszczeń administracyjnych i gospodarczych. Zaangażowanie i kompetencje pracowników biblioteki pozwoliły na bardzo szybkie i sprawne przeprowadzenie wszystkich agend i uruchomienie biblioteki w nowym gmachu już po niespełna czterech miesiącach.

24 czerwca 2005 r. nastąpiło otwarcie nowego gmachu z udziałem zaproszonych gości, kadry naukowej, pracowników biblioteki i mieszkańców Białegostoku. Zwiedzanie obiektu poprzedziły wystąpienia: J. M. Rektora Uniwersytetu w Białymstoku prof. dra hab. Marka Gębczyńskiego, Jego Ekscelencji Ks. Biskupa Wojciecha Zięby, Jego Ekscelencji Jakuba – Biskupa Białostockiego i Gdańskiego, jak również Wojewody Podlaskiego Marka Strzalińskiego, Prezydenta Miasta Białegostoku Ryszarda Tura i dyrektora biblioteki dra Jerzego Halickiego. Z tej okazji została otwarta wystawa „Biblioteka Uniwersytecka im. Jerzego Giedroycia w latach 1968-2005”.

Nowy gmach biblioteki

Nowy gmach biblioteki przyciąga uwagę ponad dziesięciometrową przeszkloną fasadą, doskonale widoczną z osi widokowej biegnącej od ogrodów dziedzińca barokowego Pałacu Branickich i Parku Miejskiego. Nowoczesną bryłę architektoniczną podkreśla elewacja z piaskowca i szkła w odcieniu zielonym. Budynek ma siedem kondygnacji,

w tym jedną podziemną. Na poziomie szóstego piętra został połączony z istniejącym kompleksem administracyjno-dydaktycznym przy ul. Marii Skłodowskiej-Curie 14, w którym mieści się Rektorat Uczelni, Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych, Ośrodek Alliance Francaise oraz administracja centralna Uniwersytetu.

Struktura i układ nowej siedziby są bardzo funkcjonalne i mają służyć komfortowi czytelników: studentów i pracowników naukowych Uniwersytetu w Białymstoku oraz dobrej organizacji pracy 68 osobowego zespołu pracowników Biblioteki. Przy budowie i wyposażeniu pomieszczeń wykorzystano nowoczesne materiały i rozwiązania techniczne stosowane w najnowszych tego typu obiektach w kraju i za granicą.

Kubatura budynku wynosi 34.802 m³, w tym powierzchnia użytkowa 8.324 m². Przewidziano, że magazyny pomieszczą 860 tys. woluminów, a czytelnicy będą mieli do dyspozycji 327 miejsc. W magazynie otwartym (z wolnym dostępem do półek) znajdzie się w przyszłości ponad 100 tys. woluminów w układzie rzeczowym UKD, przewidziano też 110 miejsc dla czytelników. Stworzone zostaną dziedzinowe stanowiska informacyjne dla użytkowników korzystających z wolnego dostępu.

Budynek jest wyposażony w instalację telefoniczną, zintegrowany system zarządzania sieciami: komputerową (ok.120 komputerów), system sygnalizacji pożaru, kontroli dostępu, sygnalizacji włamania i napadu, telewizji doзору, automatyki wentylacji i klimatyzacji, system kontroli czytników przy wejściu głównym, system ostrzegania (DSO).

Nowa siedziba Biblioteki umożliwiła powstanie 3 zespołów funkcjonalnych:²

- zespołu udostępniania i informacji,
- zespołu pracowni i pomieszczeń dla pracowników,
- zespołu magazynów,

Zespół udostępniania i informacji mieści się obecnie na 2 piętrach dostępnych dla użytkowników, w przyszłości obejmie 4 kondygnacje i będzie stanowił największą część Biblioteki. Udostępnianie zbiorów (prezencyjne w czytelniach oraz wypożyczenia na zewnątrz) odbywa się na I i II piętrze, natomiast Wypożyczalnia Międzybiblioteczna znajduje się na parterze w pobliżu głównego wejścia.

Wyszukiwanie informacji o dokumentach oraz składanie zamówienia użytkownik rozpoczyna w pomieszczeniu katalogowym (I piętro), w którym ustawiono 20 terminali do korzystania z katalogu komputerowego. Tu również umieszczono katalogi tradycyjne: alfabetyczny i przedmiotowy, w których znajdują się opisy książek zakupionych do 1992 r., dodatkowo tradycyjne katalogi kolekcji humanistycznej, katalog czasopism i odrębny katalog wydawnictw zbiorowych. Informacje dotyczące zamawianych książek, ich rezerwacji i stanu własnego konta czytelniczego można uzyskać, korzystając z dowolnego miejsca poprzez Internet. Wypożyczanie zbiorów do domu odbywa się na podstawie karty bibliotecznego z kodem paskowym w Wypożyczalni (I piętro), w której obsługa jest w pełni skomputeryzowana.

² Projekt funkcjonalny oparto w znacznej mierze na rozwiązaniach zastosowanych w BUW, patrz: E. Kobierska-Maciuszko, H. Hollender: *Nowy gmach Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie. Koncepcja funkcjonalna i estetyczna*, Rocznik Biblioteki Narodowej 1996 T. 32, s. 195-214; H. Kolendo: *Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie w nowej siedzibie na Powiślu*, Przegląd Biblioteczny 1999 z. 1/2, s.22-23

Udostępnianie prezencyjne odbywa się w 4 czytelnich: Czytelnia Czasopism i Czytelnia Oddziału Informacji Naukowej na I piętrze oraz w Czytelnia Ogólnej i Czytelnia Zbiorów Specjalnych usytuowanych na II piętrze. W czytelni ogólnej działa sygnalizacja świetlna informująca użytkowników o dostarczeniu zamówionych dokumentów z magazynów.

Czytelnia ogólna. Widok z trzeciego piętra

We wszystkich czytelniach są wydzielone stanowiska z dostępem do sieci komputerowej przez zainstalowane terminale oraz sprzęt własny. Ponadto znajdują się odpowiednio przystosowane stoły dla osób niepełnosprawnych, a w Czytelni Zbiorów Specjalnych sprzęt dla niewidomych i niedowidzących.

Projekt użytkowy nowego budynku zakłada powstanie biblioteki z wolnym dostępem do zbiorów. Ta forma udostępniania znajduje ostatnio uznanie i wielu zwolenników wśród bibliotekarzy i użytkowników. Podstawą wolnego dostępu stało się połączenie dwóch funkcji – przechowywania i udostępniania zbiorów. Planuje się utworzenie wolnego dostępu do zbiorów kolekcji humanistycznej (IV piętro) oraz zbiorów magazynowych czytelni obecnie zajmujących piętro III, połączonych wewnętrzną klatką schodową. Wszystkie zbiory wolno dostępne będą odpowiednio zabezpieczone i opaskowane. Ze względu na koszty ustawiono tylko jedną bramkę przy wejściu/wyjściu głównym.

Przy średniej wielkości księgozbioru (w pierwszym etapie ok. 50 tys., docelowo 186 tys.) zarówno bibliotekarze jak i czytelnicy nie powinni stracić przejrzystego układu wydzielonych zasobów i orientować się w zawartości poszczególnych działów.

Obszar wolnego dostępu zostanie podzielony na szerokie dziedziny wiedzy, np.: filozofia, psychologia, religia. Dla każdej z nich planuje się stworzenie odrębnego stanowiska informacyjnego, zlokalizowanego w pobliżu danego księgozbioru.³

Najważniejszym zadaniem jest ustalenie jakie zbiory zostaną umieszczone w wolnym dostępie. Na pewno umieszczone zostaną tu pozycje najnowsze i najbardziej poszukiwane, a więc znajdujące się dotychczas w księgozbiorach podręcznych, jak też wyselekcjo-

³ H. Brzezińska-Stec: *Biblioteka Uniwersytecka im J. Giedroycia w Białymstoku. Projekt funkcjonalny nowego gmachu*, Bibliotekarz Podlaski 2001 nr 2, s. 74-79

nowane na podstawie kryterium częstotliwości wypożyczeń. Ponadto należy zapewnić wolny dostęp do pozycji podstawowych pod względem dydaktycznym i badawczym dla poszczególnych dziedzin wiedzy oraz ciągi czasopism, najnowsze i wykorzystywane najczęściej, przykładowo z ostatnich 10 lat.⁴

Wszystkie druki zwarte i czasopisma z wolnym dostępem powinny zostać zarejestrowane w katalogu komputerowym oraz uzyskać symbol klasyfikacji UKD przyjętej przez bibliotekę.

W związku z tym należałoby rozważyć możliwość przejścia w pierwszym etapie do wolnego dostępu tego księgozbioru, który został już wprowadzony do bazy komputerowej (tj. wszystkie druki zwarte zakupione od roku 1992 oraz podstawowe podręczniki i skrypty z lat wcześniejszych). Niestety, do chwili obecnej nie udało się rozpocząć prac nad przygotowaniem księgozbioru do umieszczenia w magazynach otwartych. Opracowano jedynie założenia metodyczne i ogólne zasady doboru księgozbioru, zmodyfikowano też tablice UKD.

Biorąc pod uwagę, że koszt merytorycznego przygotowania 1 vol. w 1998 roku wyniósł w BUW ok.12 zł, całe przedsięwzięcie jest nie tylko bardzo pracochłonne, ale i kosztowne.

Obok czyteln i pracowni zbiorów specjalnych usytuowano **pracownię digitalizacji**.

Pracownia zajmuje powierzchnię wielkości 74,38 m². Wyposażona została w nowe meble biblioteczne oraz sprzęt służący do digitalizacji dokumentów.

Pracownia digitalizacji

Użytkownicy mają możliwość skanowania mikrofilmów, mikrofisz i fotografii. W przyszłości stanie się ona miejscem przygotowywania zasobów tworzonej w ramach Konsorcjum Bibliotek Naukowych – Podlaskiej Biblioteki Cyfrowej.

⁴ H. Kolendo: *Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie w nowej siedzibie na Powiślu*, Przegląd Biblioteczny 1999 z.1/2, s. 22-23

Projekt jest wspólną inicjatywą środowiska bibliotekarskiego miasta Białegostoku, przede wszystkim powstałego w 2004 roku Konsorcjum Bibliotek Naukowych (Uniwersytetu w Białymstoku, Politechniki Białostockiej, Archidiecezjalnego Wyższego Seminarium Duchownego, Filii Akademii Muzycznej w Warszawie, Akademii Medycznej i Książnicy Podlaskiej). Obecnie trwają prace organizacyjne – rozmowy z wydawnictwami i autorami, przygotowywanie materiałów w wersji elektronicznej, starania o dodatkowy sprzęt z funduszy UE. Planuje się otwarcie PBC na inaugurację nowego roku akademickiego 2006/2007.

Kabiny do pracy indywidualnej dla kadry profesorskiej i **pokój do pracy zespołowej** dla studentów usytuowane są na trzecim piętrze.

Każda kabina została wyposażona w stanowisko komputerowe z dostępem do katalogu, Internetu i licencjonowanych baz danych. Posiada szafki i zamykana jest na klucz, co umożliwia wielodniową pracę użytkownika bez konieczności każdorazowego zabierania materiałów do domu. Wydawnictwa z księgozbioru Biblioteki Uniwersyteckiej dostarczane są na życzenie pracowników po uprzednim złożeniu zamówienia w Czytelnii Ogólnej. Czas zajmowania kabin zarezerwowanych na wyłączne użytkowanie jest limitowany w zależności od ilości zgłoszeń.

Pokój do pracy zespołowej służy pracownikom i studentom w czasie przygotowywania wspólnych projektów, odbywają się w nim zajęcia seminaryjne i zebrania pracowników biblioteki.

Projekt użytkowy **zespołu pracowni i pomieszczeń dla pracowników** musiał ulec pewnej modyfikacji. Za bardziej funkcjonalne uznano umiejscowienie w osobnym pionie oddziałów nie związanych bezpośrednio z obsługą użytkowników, co pozwoliło na zachowanie zasady nie krzyżujących się dróg. Pracownicy mogą korzystać z oddzielnej klatki schodowej oraz przeznaczonej tylko dla nich windy. Korzystnym rozwiązaniem okazało się umieszczenie Oddziału Gromadzenia Zbiorów na parterze z możliwością wygodnego transportu książek. Również na parterze w pobliżu holu wejściowego znajduje się zespół dyrekcji. Ponieważ wcześniej nie przewidziano stanowiska drugiego zastępcy dyrektora, jego gabinet z konieczności umieszczono w jednym z pomieszczeń przeznaczonych dla administracji budynku. Dodatkowo z pomieszczeń administracyjnych wydzielono pokoje dla kierowników działów: gromadzenia i wydawnictw ciągłych, co poprawiło efektywność współpracy w zakresie gromadzenia księgozbioru. Na I piętrze w bezpośrednim sąsiedztwie znajdują się Pracownia Komputeryzacji, Oddział Opracowania Zbiorów, Oddział Wydawnictw Ciągłych, pracownia Oddziału Udostępniania Zbiorów i pracownia kserograficzna.

Zespół magazynów. Poza magazynami z wolnym dostępem (III i IV piętro) pozostałe zbiory przechowywane są w magazynie zamkniętym na V piętrze. Na powierzchni 1095.47 m² zgromadzono blisko 400 tys. woluminów. Czasopisma ustawiono na regałach kompaktowych, a duże formaty na specjalnie zakupionych regałach gospodarczych z szerokimi półkami, pozwalającymi na pionowe ułożenie zbiorów. W magazynie są drukowane zamówienia, złożone przez użytkowników, korzystających z katalogu kom-

puterowego. Na ich podstawie magazynierzy wybierają dokumenty i windą przesyłają je do odpowiedniej czytelni lub wypożyczalni. Dokumenty, których opisy nie zostały wprowadzone do bazy komputerowej, są zamawiane na tradycyjnych rewersach.

Na podkreślenie zasługuje fakt, że przewidziano również **przestrzeń tzw. „nie biblioteczną”**. Biblioteka stała się miejscem spotkań towarzyskich, a nie tylko naukowych czy edukacyjnych. Służą temu sala audytoryjna, bufet oraz księgarnia.

Działalność informacyjna i promocyjna biblioteki

Usytuowanie nowego budynku bibliotecznego w centrum miasta, nakłada na nas obowiązki przede wszystkim w zakresie działalności promocyjnej i rozszerzenia usług informacyjnych. Biblioteka rozpoczęła szeroką kampanię reklamową w swoim otoczeniu społecznym, aby wypromować wizerunek przyjaznej i otwartej placówki, oraz zdobyć sponsorów i przyjaciół wśród szerokiego kręgu odbiorców. Efektem tych zabiegów jest stałe zainteresowanie władz uczelni i samorządowych, rosnąca frekwencja odwiedzin pracowników naukowych i studentów oraz mieszkańców Białegostoku, a także duża ilość zorganizowanych grup z całego kraju (bibliotekarze warszawscy) a nawet z zagranicy (studenci i pracownicy naukowcy w ramach wymiany i grantów) zwiedzających gmach.

Szczególne role w tym procesie przypada Oddziałowi Informacji Naukowej. Obsługa informacyjna użytkowników prowadzona jest w Czytelni Oddziału Informacji Naukowej oraz przyległej do czytelni pracowni informacyjno-bibliograficznej. Dodatkowo na parterze znajdują się pracownia dokumentacji i prac badawczych.

Czytelnia Oddziału Informacji Naukowej

Czytelnia Oddziału Informacji Naukowej liczy ponad 10 tys. woluminów wydawnictw informacyjnych: encyklopedii, słowników i bibliografii. W księgozbiórce podręcznym znajdują się również druki zwarte i czasopisma z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej. Oprócz tradycyjnych – drukowanych – źródeł informacji oddział gromadzi także bibliograficzne i pełnotekstowe bazy danych na CD-ROM-ach. Oferuje

dostęp do zasobów informacyjnych w Internecie, umożliwiając wgląd do katalogów sektek bibliotek i innych placówek naukowych oraz systemów informacyjno-bibliograficznych na całym świecie.

W Oddziale Informacji Naukowej dostępne są bibliograficzne bazy danych Biblioteki Narodowej oraz bazy własne, znajdujące się w lokalnej sieci komputerowej.

Czytelnia Oddziału Informacji Naukowej posiada 30 miejsc, w tym 6 stanowisk komputerowych z dostępem do Internetu, które służą wyłącznie do poszukiwań informacji naukowych. Pracownicy i studenci UwB mają bezpłatny dostęp do baz danych. Zestawienia tematyczne, które są wynikiem poszukiwań można otrzymać w postaci wydruku lub zapisu na dyskietce, dysku optycznym (koszty pokrywa użytkownik).

W ramach prac dokumentacyjnych rejestruje się publikacje pracowników naukowo-dydaktycznych, prowadzi się bazę prac magisterskich absolwentów Filii UW, a obecnie UwB, bazę prac doktorskich i habilitacyjnych oraz bazę publikacji o Uniwersytecie w Białymstoku.

Działalność dydaktyczna prowadzona przez Oddział obejmuje szkolenia biblioteczne studentów I roku oraz praktyki studenckie słuchaczy informacji naukowej i bibliotekoznawstwa. Prowadzone są też szkolenia użytkowników z zakresu korzystania z katalogów bibliotecznych oraz praktyki dla pracowników białostockich bibliotek.

Funkcja naukowa, określana aktami prawnymi dotyczącymi szkolnictwa wyższego i bibliotek, realizowana jest obecnie w ograniczonym zakresie ze względu na wzmożoną działalność usługową i trudności organizacyjne. Przewidujemy w przyszłości rozszerzenie działalności naukowej związanej z informacją naukową, potrzebami użytkowników, standaryzacją, obsługą mniejszości narodowych oraz zarządzaniem i marketingiem w bibliotece.

W zakresie **działalności promocyjnej** została przygotowana nowa strona internetowa oraz materiały reklamowe: torby, pocztówki, zestawy pocztówek, notesy, zakładki do książek, długopisy.

Rozpoczęło działalność **Podlaskie Forum Bibliotekarzy** – otwarte forum dyskusyjne stanowiące płaszczyznę współpracy i wymiany poglądów całego środowiska bibliotekarskiego. Zaproszono do udziału w spotkaniach biblioteki akademickie miasta Białegostoku oraz bibliotekarzy ze wszystkich typów sieci bibliotecznych. Cykliczne spotkania w sali audytoryjnej nowego gmachu Biblioteki Uniwersyteckiej przy ul. M. Skłodowskiej-Curie 14A odbywają się raz w miesiącu (przedostatni lub ostatni czwartek miesiąca). Wykłady wygłosili m.in. dr H. Hollender, prof. dr hab. M. Drzewiecki, prof. dr hab. H. Tadeusiewicz.

Odbywają się również spotkania ze znanymi osobistościami ze świata polityki i nauki. Biblioteka była miejscem konferencji prasowej premiera K. Marcinkiewicza. Odwiedzili nas m.in. ambasadorowie Łotwy i Izraela oraz radcy prawni ambasady USA i Szwajcarii. W czerwcu br. odbyło się spotkanie z prof. Władysławem Bartoszewskim.

Biblioteka stała się też miejscem spotkań Klubu Studenckiego „Kultura”.

Spotkanie z Prof. Władysławem Bartoszewskim

W holu biblioteki prezentowane są wystawy, przygotowywane przez pracowników Oddziału Informacji Naukowej (m.in. poświęcona patronowi biblioteki J. Giedroycowi) oraz powstające we współpracy z instytucjami kulturalnymi i naukowymi. Z Regionem NSZZ „Solidarność” w Białymstoku oraz Fundacją Solidarności ze Stoczni Gdańskiej – udostępniono wystawę „Drogi do Wolności”, a wspólnie z NBP wystawę prac z konkursu fotograficznego „Polska – mój kraj”. Na lipiec zaplanowano wystawę książki Esperanto z Fundacją Zamenhofs oraz ekspozycję dotyczącą mniejszości narodowych.

Otwarcie wystawy „Drogi do Wolności – Przez Solidarność do Europy”

W ramach Tygodnia Bibliotek – przygotowano wystawę wydawnictw uniwersyteckich, Dni otwarte Biblioteki, spotkania autorskie z pracownikami naukowo-dydaktycznymi naszej uczelni.

Pracownicy biblioteki uczestniczą w konferencjach naukowych, szkoleniach i pokazach.

Biblioteka dla niepełnosprawnych

Biblioteka Uniwersytecka jest miejscem przyjaznym dla osób niepełnosprawnych. Nowy budynek został zaprojektowany zgodnie z wymogami prawa budowlanego tak, aby czytelnicy niepełnosprawni mogli w nim swobodnie przemieszczać się i pracować. Bez przeszkód mogą dostać się do gmachu biblioteki (odpowiednio przygotowany podjazd), szerokość drzwi oraz przestrzeń komunikacyjna ułatwiają poruszanie się wewnątrz budynku. Winda dostosowana jest do potrzeb osób niepełnosprawnych ruchowo i niewidzących (nagłośniona). Na każdym piętrze znajduje się odpowiednio wyposażona toaleta. Czytelnie posiadają specjalne stanowiska pracy z stolikami przystosowanymi do korzystania przez osoby poruszające się na wózkach inwalidzkich.

Biblioteka dysponuje urządzeniami ułatwiającymi osobom niewidomym i niedowidzącym oraz niepełnosprawnym ruchowo korzystanie z zasobów BU lub materiałów własnych. W czytelni zbiorów specjalnych znajduje się komputer z klawiaturą brajlowską z dostępem do Internetu oraz autolektor.

Dzisiaj Biblioteka Uniwersytecka jest największą w regionie biblioteką naukową o charakterze publicznym. Gromadzone zbiory mają szeroki zasięg tematyczny i obejmują wszystkie dziedziny wiedzy reprezentowane w profilu studiów i badań naukowych Uniwersytetu w Białymstoku, szczególnie w zakresie nauk humanistycznych.

Zastosowane rozwiązania architektoniczne, wyposażenie i informacja wizualna umożliwiają realizację wszystkich zadań, które spełnia nowoczesna biblioteka akademicka.

Podsumowując, chciałabym odpowiedzieć na pytanie zawarte w temacie konferencji słowami Henryka Holendra: „...przewidujemy, że długo jeszcze projektowane i wznoszone będą budynki biblioteczne. Będą biurami menedżerów informacji oraz miejscem lektury i spotkań mas czytelnicznych. Będą miejscem przechowywania ton papieru, jakie jeszcze zadrukujemy przez najbliższe dwieście lat. Będzie w nich toczyła się subtelna, choć coraz kosztowniejsza gra pomiędzy dokumentem pierwotnym, wtórnym i pochodnym.”⁵ a my, bibliotekarze musimy w tej grze również znaleźć swoje miejsce.

Bibliografia

1. *Biblioteki jutra. Nowa perspektywa organizacji przestrzennej i funkcjonalnej*. Warszawa: CEBID, 2001
2. Brzezińska-Stec H.: *Biblioteka Uniwersytecka im. J. Giedroycia w Białymstoku. Projekt funkcjonalny nowego gmachu*, Bibliotekarz Podlaski 2001 nr 2, s. 74-79
3. Kobierska-Maciuszko E., Hollender H.: *Nowy gmach Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie. Koncepcja funkcjonalna i estetyczna*, Rocznik Biblioteki Narodowej 1996 T. 32, s. 195-214
4. Kolendo H.: *Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie w nowej siedzibie na Powiślu*, Przegląd Biblioteczny 1999 z.1/2, s. 22-23
5. Urwanowicz J. (oprac.): *Projekt użytkowy Biblioteki Głównej Uniwersytetu w Białymstoku* (aktualizacja z dnia 9 marca 1998 roku). Białystok 1998 [maszynopis]

⁵ H. Hollender : *Nowe nośniki informacji i nowe tendencje w organizacji bibliotekarstwa*. W : Biblioteki jutra. Organizacja przestrzenna i funkcjonalna, red. meryt. J. Chruścińska i E. Kubisz. Warszawa 2001, s. 19

J. Giedroyc's University Library in Białystok in its new building

The lecture presents the new building of the University Library focusing on the practical project and the work of the new functional segments. It presents the concept of the separation of different parts of the collection and the introduction of free access as well as the usage of the UKD classification in locating the collection. It discusses the informational and promotional activity. It points to the architectural and functional solutions as regards the adjustment of the building to the needs of the disabled.